

POSUDEK OPONENTA HABILITAČNÍ PRÁCE

Masarykova univerzita

Uchazeč

Habilitační práce

Oponent

**Pracoviště opONENTA,
institute**

PhDr. Karel Altman, CSc.

Dědictví českého trampingu

Prof. PhDr. Václav Matoušek, CSc.

Katedra historických věd

Fakulta humanitních studií

Universita Karlova

„Autorská monografie o trampingu ... se pokusila ... pojednat o nejdůležitějších aspektech tohoto českého (potažmo i slovenského) kulturního jevu, představit jeho současný stav a zjistit význam, jaký měl a dodnes má nejen pro své nositele, ale také pro širší, tedy i netrampskou, veřejnost“ (Altman 2024, s. 548). I když si autor v závěru monografie posteskl, že „původní rukopis byl podstatně rozsáhlejší ... a musel být z technických důvodů drasticky zkrácen (šlo o stovky stran)“ (Altman c.d., s. 548) je třeba uznale konstatovat, že vytvořil dílo bez nejmenších pochyb nejenom obsáhlé (549 stran textu), ale také důkladně promyšlené, strukturované a pečlivě sestavené.

Ve dvanácti kapitolách seznamuje autor čtenáře s předmětem svého zájmu opravdu mimořádně zevrubně. V *Úvodu* se Karel Altman vyznává ze svého osobního vztahu k trampingu. *Kapitola 1* nastiňuje historii výzkumu, včetně vlastních autorových badatelských počínů. V *Kapitole 2* se autor pokusil postihnout esenciální, možno říci až filosofické otázky trampingu (např. *Důvody trampování; Trampská etika; Identita trampa*). *Kapitola 3* shrnuje dějiny trampingu od počátku do současnosti. Pozoruhodná je *Kapitola 4*, v níž se autor pokusil o jakousi antropologii trampa, resp. jeho vývoj od počátku („... ve věku od patnácti do dvaceti pěti či třiceti let, se mladý člověk výrazně měnil ... z trampujícího chlapce ...v mladého muže“, Altman c.d. 188) až do smrti. V následujících kapitolách pak Altman neobyčejně detailně analyzuje trampung až do nejmenších detailů srv. např. podkapitoly: *Jméno osady; Nádraží jako trampský strategický bod; Rozdělování ohně; Zalamování palců; Trampské přezdívký; Spontánní zpěv na osadě* atd. atd. V závěrečné *Kapitole 10* se autor věnuje trampingu v souvislostech současné společnosti.

O trampingu vzniklo za více než sto let jeho existence nepřehledné množství odborné i amatérské literatury. V největší stručnosti se pokusím srovnat Altmanův habilitační spis

alespoň s několika klíčovými shrnujícími pracemi. Karel Altman se opakovaně hlásí k odkazu klasika českého trampingu Boba Hurikána, neboli Josefa Peterky a jeho klíčovému dílu „*Dějiny trampingu*“. S Hurikánem se Altman shoduje především v neskrývaném obdivu k trampingu. Pro oba není trampung jen pouhou volnočasovou zábavou, nýbrž čímsi vyšším, neuchopitelným. V podstatě vírou, kterou vyznávají v úvodních kapitolách svých prací, nazvaných shodně „*Podstata trampingu*“. Oba kladou rovněž velký důraz na fenomén trampské písně, jakožto jakéhosi rituálního tmelícího prvku trampské komunity.

S kolektivními díly „*Český trampung v časech formování a rozmachu*“ a „*Putování za obzor*“ spojuje Altmana promyšlený vědecký výzkum, resp. metody etnologického a antropologického terénního výzkumu (Altman c.d., s. 59 – 61). Mnoho styčných bodů naopak nemá Altmanova práce s „*Českým trampungem 1918 – 1945*“, který je primárně zaměřen na dějiny trampingu. Tomuto tématu věnuje Karel Altman ve svém díle pouze 63 strany (resp. *Kapitolu 3*), v nichž ovšem vychází z již výše uvedeného díla Boba Hurikána a dalších autorů, nikoliv z monografie Marka Waice a Jiřího Kössla. Škoda, že Karel Altman zcela pominul pozoruhodné, několikavazkové dílo Martina Maršálka „*Osadní toulky*“. Za podtitulem „*Nohejbal na trampských osadách*“ se totiž skrývá neobyčejně podrobná geografie trampských osad v Čechách, která v mnoha ohledech upřesňuje a doplňuje příslušné kapitoly díla Boba Hurikána (s. 23 – 180).

Celkově hodnotím habilitační spis Karla Altmana jako důkladnou etnologickou, resp. antropologickou sondu do jednoho pozoruhodného kulturně společenského fenoménu. Společně s výše připomínanými kolektivními monografiemi „*Český trampung v časech formování a rozmachu*“ a „*Putování za obzor*“ představuje „*Dědictví českého trampingu*“ úctyhodné badatelské dílo. Naplní-li se autorova víra, že k dalším tématům se bude „moci vrátit nejen v příštích studiích, ale nejlépe v další monografii obdobného rozsahu, jako je tato“ (Altman c.d. 549), pak budou fenomény „tramp“ a „tramping“ patřit bezpochyby k nejdůkladněji prozkoumaným a publikovaným stránkám moderní české společnosti.

Originálním přínosem k dosavadnímu odbornému bádání o trampingu je Altmanův důraz na moravskou tramskou scénu. V této souvislosti je škoda, že se autor důkladněji nevěnoval geografii trampských regionů. Mohl přitom navázat nejen na slovní popisy umístění a historie prvních trampských osad, které publikoval Bob Hurikán. Ale také na již výše zmíněné práce Martina Maršálka, nebo na podnětnou studii Jiřího Vágnera (2014).

Do kategorie nenaplněných očekávání, lze zařadit také důležité téma zrodu trampského hnutí. Karel Altman se v podstatě spokojil s odkazem na Boba Hurikána, resp. na jeho tezi, že

„tramping vytvořila doba“ (Hurikán c.d. 11; Altman c.d. 126). O tom samozřejmě není pochyb. Po sto letech poměrně intenzivního, jak amatérského, tak odborného zájmu o fenomén trampingu však čtenář právem očekává podstatně sofistikovanější vysvětlení. Ať již v užších souvislostech rekreačních aktivit nebo v širších souvislostech celkového společenského vývoje v českých zemích, resp. v Československu v prvních desetiletích 20. století.

K naznačeným zklamáním je třeba připojit i překvapivě velmi úspornou a také nepříliš reprezentativní ilustrační přílohu. I kdybychom přijali autorův záměr věnovat se primárně aktuálním projevům trampingu a těžiště knihy spatřovat v kapitolách 4 - 9, pak je již na prvý pohled zjevný nepoměr: 6 kapitol, tvořených 75 podkapitolami je doprovázeno pouhými 33 ilustracemi.¹

Navzdory výše uvedeným připomínkám, které nepochybně mohou být předmětem diskuse, považuji monografii Karla Altmana za dílo úctyhodné a hodné přijetí jako habilitační spis.

Literatura:

Hurikán, Bob 1940/1990: Dějiny trampingu. Praha.

Krško, Jan – Mareš, Jan – Pohunek, Jan – Randák, Jan – Špringl, Jan 2019: Český tramping v časech formování a rozmachu. Praha.

Maršálek, Martin 2015: Osadní toulky. Nohejbal na trampských osadách v okolí Prahy – Vltava a Berounka. Praha.

Maršálek, Martin 2016: Osadní toulky. Nohejbal na trampských osadách v okolí Prahy II – Sázava. Praha.

Maršálek, Martin 2018: Osadní toulky III. Nohejbal na trampských osadách jižních a jihozápadních Čech. Praha.

Randák, Jan – Krško, Jan – Mareš, Jan – Pohunek, Jan – Špringl, Jan 2020: Putování za obzor. Tramping v české společnosti 1918 – 1989. Praha.

Vágner, Jiří 2014: Trampské osady – specifický prvek rekreační krajiny v zázemí českých měst. In: Blažková, Tereza – Fialová, Dana – Matoušek, Václav eds., Individuální a masová rekreace v okolí velkých industriálních měst v 19. – 21. století, Praha, s. 63 – 82.

Waic, Marek – Kössl, Jiří 1992: Český tramping 1918 – 1945. Praha.

¹ V této souvislosti upozorňuji, že umístění závěrečných oddílů *Zusammenfassung*, *Dědictví českého trampingu – ilustrace a Předmětný rejstřík*, neodpovídá stránkování uvedenému v Obsahu.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

1 Mohl by autor upřesnit a rozvinout tezi: „tramping vytvořila doba“? Tj. na základě současného stavu bádání o industriální společnosti v českých zemích na přelomu 19. a 20. století blíže charakterizovat základní společenské a kulturní síly, vlivy a trendy, které vyústily ve vznik trampského hnutí?

2 Mohl by autor podat přehled kapitol, které musel „z technických důvodů“ vyloučit ze své aktuální monografie a které by se mohly v budoucnu stát náplní další zamýšlené monografie o trampingu?

Závěr

Habilitační práce PhDr. Karla Altmána, CSc., *Dědictví českého trampingu* **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru etnologie.

V Praze

Dne 29.5. 2025

.....
podpis